

Sándor Iván

Végig a Stefánián

A négy lovas

a jéghegyek olvadnak. A tengerszint emelkedik. A szigetekről menekülnek a lakosok. Hajók, repülők indulnak, nincs úti céljuk. Emelkednek a hullámok. A kontinenseken bombák csapódnak be. Kórházak, iskolák, templomok romokban. Temetetlen holtak. A gátak átszakadnak, homályos tekintettel is keresni minderről hiteles szavakat, a viharok kergette felhők mögül világító csillagfényben, a partok nélküli folyók áradásában a helyet, ahol megvetheti a lábát

ez jó lehet regénykezdetnek, gondolom. Talán. Dosz-sziét veszek elő, fekete filctollal ráírom a borítóra: *Feljegyzések egy regényhez*. Keresem a hiteles szavakat arra, hogy miben élünk. Ezt is leírom egy tiszta lapra, behelyezem a dossziéba

átülök az íróasztalomtól apám rám hagyott tölgyfa karosszékébe. Az ablakon túl, a kertben a cseresznyefa ágait rázza a szél. Hullanak a fehér virágszirmok, tavasz van

apám germanista volt, egyetemen tanított. A karosszékben is mindig könyv volt a kezében. Kisiskolás koromban egyszer megkérdeztem, mit olvas. Behajtott a könyvet, egyik ujját bent hagyva az oldalon, ahol éppen tartott. Volt egy fényképezőgépem. Csináltam róla fotót. Ül a karosszékben, ujj a lapok között, mosolyog

a fénykép az íróasztalom kislámpájának kovácsoltvas talapzatához támasztva

a temetésén sokan voltak. Kollégái, tanítványai, barátai. A Dékán búcsúztatta. A tanítványok nevében végzős hallgató. Otthonomban feljegyeztem a szavaikat

a Dékán a humanista szellem védelmezőjeként méltatta. Az oktatói ethosz képviselőjeként. A végzős hallgató arról beszélt, hogy apámtól tanulták, a humanista kultúra, mindaz, amit jelent, már a múlté. Utóvédek vagyunk, jelentette ki apám, mondta a hallgató, a szavak elvesztették az értéküket, általános a zavar, repkednek a hamisítások, őrizzük a könyveket, vigyünk magunkkal a szellem szigeteire, jegyeztem fel a két búcsúbeszédet, elhelyeztem a lapot a dossziében, apám a kislámpa fényében a fotójáról rám mosolygott

hatvannégy éves vagyok. Egyedül élek. A házasságom tönkrement. Kihűlt. Így éreztük mind a ketten. A feleségem nem értette a mániáimat, hogy keresek... szavakat... hiteleseket

a szélzúgás erősödik. Mintha a tenger morajlana. A kerti cseresznyefa virágai peregnek. Az ablakpárkányomra is sodródnak. A karosszékhez támasztva sétabot. Könynyű, elegáns, csontfejú. Nyitom az ablakot. Lesöpröm a bottal a párkányra hullott szirmokat

a sétabot a nagyapámé volt. Ő hagyta apámra, apám rám. Nagyapám a központi nagy nyomdában dolgozott. Mettőrnek hívták. Azon a majd hetven év előtti október végi estén az egyik egyetemi lapot tördelte, mesélte apám. A fiatal Szerkesztőnek munkája közben feltelefonáltak az államvédelmisekkel őrzött portáról, küldöttség érkezett, fel akarnak menni, ha a Szerkesztő vállalja

a felelősséget, egyikük felmehet a szedőterembe. A Szerkesztő lement, feljöttek, így mesélte nekem a nagyapád, mesélte apám. A küldött forradalmi kiáltványt hozott az Egyetemről. Ki kell nyomtatni a lapban, ez az egyetemi nagygyűlés határozata. A fiatal Szerkesztő elolvasta, mesélte apám, odament a részlegvezetőhöz, jött még anyag, ezt is ki kell szedetni. A részlegvezető rápillantott a kiáltványra. Csak nem gondolja, hogy én ezt engedélyezhetem. Az egyetemi fiatalság határozata, erősködött a Szerkesztő. Ha talál rá gépszédőt... A Szerkesztő sorra járta a szedőket. A negyedik vállalta. Fémtálcán vitték az ólomsorokat nagyapádhoz. Olvasta. Nagy balhéz lesz ebből, súgta a Szerkesztőnek, de átvette, a hirtelen mozdulattól lecsúsztak az ólomsorok a tálcáról, lehajolt értük, akkor roppant meg a dereka. Másnap megszólaltak a fegyverek. Nagyapád hetekig feküdt. Mikor lábadozott, a bátyjától, az én nagybátyámtól kapta ezt a sétabotot. Nagyapád megőrzött néhány újságot, fotót azokból a napokból

apám nem csak a maga, a nagyapám emlékeit is rám hagyta. Az újságokat, fotókat fiókomban őrzöm. Néha előveszem, nézegetem. Mintha a lapokról, a fotókról morajlás érkezne. Az utcán szétlőtt szovjet lánctalpas. Körülötte fegyveres fiúk. A járdákon nézelődők. A házak ablakai betörve. Romok. Holttestek csomagolópapírral letakarva. Olyan az egész, mint egy filmképsor, fikció, pedig valóság volt

nagyapád testvérbátyja, akitől a sétabotot kapta, fess ember volt. Fess, ez régimódi szó volt apám számára is, de megjegyezte, a múltat jelentette számára. Nagyapád bátyjának jómódú felesége volt. Női ruhaszalont vezetett. A nagybátyám csokornyakkendőben, tweedzakóban

fogadta a vendégeket. Teával, aprósüteménnyel kínálta őket. Szeretett sétálni, leginkább a Stefánián. Apám, még kisfiú koromban, egyszer magával vitt, fogta a kezemet, végig a Stefánián, a ráhagyott családi emlékekről mesélt, a konflisokról, volt egylovas, kétlovas. Erről dalocska is született, mesélte a kezemet fogva apám, dúdolgatta

a régi mániám, végighajtani a Stefánián, egy fess fiákeren, és a gomblyukamban virág terem. Te szép platános út, langyos esti szélben a fülembé súg. Ragyoghat napsugár, ragyoghat holdsugár, egy szép fiákeren vidám a nyár

az íróasztalom mellett kis asztalkán a gépem. Végigfutok az internet friss hírein, háborúk, terrorakciók, menekülők, diktatúrák tombolása. Ha sétálgatok, mindig eszembe jut valami, nem csak a dalocska, a konflisok, a pettyes csokornyakkendő, az eltűnt idő jelenemben egymásra rétegeződő foszlányainak nyomában járok

ezt az érzésemet is feljegyzem, tiszta lapra, a dossziéba helyezem

végzős gimnazista voltam, a Stefánián a forgalmas keresztút után a második vagy harmadik épület első emeletén volt a Filmlapok Szerkesztősége. A nagy hallban lehetett a régi példányokat is olvasgatni. Felfedeztem Francis Coppola *Apokalipszis most* című filmjéről egy tanulmányt

a múlt század hatvanas éveiben játszódik a film, a vietnámi háborúban. Az amerikai titkosszolgálat tisztje parancsot kap, ölje meg a hatáskörét túllépő tisztársát. Helikopterraj élén indul az utasítást végrehajtani, olvasom a tanulmányban. Mikor az utolsó soroknál tartok, bejött a Szerkesztői irodából egy hölgy. Magas, figyelmes tekintetű, megkérdezte, érdekelnek-e a filmek. Érdekelnek, feleltem, ennek a tartalmát értem, a címben

az apokalipszist is, erről tanultunk, de mit jelent a végén a *most*? A rendező kitágítja az időt, magyarázta a Szerkesztő asszony, a teret is minden háborúra, a mindenkori világhelyzetre, bárhol történhetnek apokaliptikus események, a múltban, jelenben, jövőben, az a rendező célja, hogy a film nézője érezze: *most*

később az interneten többször végignéztam a filmet. Figyeltem a tiszt tekintetét, miközben a parancsot kapja, miközben a helikopterraj élén útnak indul, miközben szórja a bombákat. Olyan a tekintete, mintha ita-
los volna. Kába. Jönnek a helikopterek. Zúgnak. Lent robbannak a bombák, gyerekcsoportok, asszonyok menekülnek, égnek az épületek, közben a Szerkesztő asszony tekintetét is látom. Magyarázat közben felcsúszott a blúza az egyik karján. A csuklója fölött tetovált számok. A haláltáborokról hallottam. Apám is magyarázott róla, könyveket is elém tett. Tudtam, mit jelentenek a tetovált számok. A Szerkesztő asszony nem húzta vissza a blúzáat. Láttam, hogy látom a tetoválást. Mosolygott. Megsimította az arcomat

MAGVETŐ
KÖNYVKIADÓ ÉS KERESKEDELMI KFT.

www.magveto.hu
www.facebook.com/magveto
magveto.kiado@lira.hu
Felelős kiadó Dávid Anna

Készült a Gyomai Kner Nyomda Zrt.-ben 2026-ban,
a nyomda alapításának 144. esztendejében
A Magyar Könyvkiadók és Könyvterjesztők Egyesülésének tagja
Felelős vezető Balla László vezérigazgató
www.gyomaikner.hu

Felelős szerkesztő Dávid Anna
Kézirat-előkészítő Molnár Eszter Edina
Korrektor Balogh Emerencia
Műszaki vezető Takács Klári
A borítót Albrecht Dürer és Scheiber Hugó
műveinek felhasználásával Pintér József tervezte
Kiadványszám 9456
Jenson betűtípusból szedve
ISBN 978-963-14-4668-5